

102887

Krigsinvalide 1. - 1993

Kjemi
for industri
og næringsliv

Våre arbeidsområder:
fargestoffer,
tekstilhjelpemidler,
syntetiske tekstilfibre,
folier, plastråstoffer,
legemidler,
kosmetikk m.m.

Norske Hoechst A/S, Oslo

Hoechst

ANDERS WILHELMSSEN & CO AS

Skipsrederi

OSLO

Leo Eitinger

Hans Fredrik Dahl:

Vidkun Quisling. En fører for fall.
Aschehoug, Oslo 1992.

Det følgende bør ikke ses på som en vanlig anmeldelse av Hans Fredrik Dahls annet bind av boken om Quisling. For det første er jeg ikke historiker og således neppe kvalifisert til en faglig anmeldelse. For det andre må jeg tilstå at det er nærmest umulig for meg å lese nesten 750 sider om Quisling og Nasjonal Samling, deres små og store krangler og intriger mot hverandre og mot størstedelen av det norske folket, samt deres spyttlikkeri overfor tyskerne. Det byr meg også imot å lese om den nesten utrolige naivitet (for ikke å si blindhet eller dumhet) som NS-førerne viste overfor tyskernes endelige mål. Tilsynelatende ble det forhandlet om våpenstillstand og fredsavtaler med et selvstendig Norge som forbundsfele. Men for mennesker som forutsetningsvis skulle være informert, som skulle kjenne til tyskernes tenkemåte og langsiktige målsetninger om verdensherredømme, burde det ikke ha vært tvil om hva deres endelige målsetning var når det gjaldt Norge. En selvstendig uavhengig stat Norge var hinsides Hitlers og hans drabanters forestilling og planer. De norske nazister innbilte seg imidlertid, eller lot som om de trodde på at de kunne virkeliggjøre sine planer om en selvstendig stat muligens allerede under krigen, men «sikkert etter den endelige seier».

Min interesse for å omtale boken er mer personlig. Jeg ble deportert sammen med de andre jøder fra Norge under Quislingstyret og ville derfor vite hva historikeren Dahl hadde å berette om denne del av Quislings virksomhet. Dertil kommer at jeg var blitt innkalt som vitne i rettsaken mot Quisling og var selvfølgelig også interessert i å se hvordan denne prosessen er beskrevet. Det er således en sterkt selektert og meget subjektiv «anmeldelse» jeg her må komme med.

Hele tonen i boken er slik at man ikke kan fri seg fra inntrykket av at Dahl forsøker å unnskyldte Quisling – og ikke bare ham – mer enn han har dekning for. Etter f.eks. å ha beskrevet de norske nazisters og rasefanatikers fiendtlige holdning mot halv- og kvart-jøder (s. 375/76) heter det: «Tiltakene mot disse kom. Bakgrunnen kjennes ikke, men den var *ganske sikkert tysk* (uthevet av L. E.) denne gang også.» Altså ikke de norske nazisters skyld. På side 375 heter det: «Quisling beordret den 7. november alle arresterte over 65 år løslatt.» Dette var helt nytt for meg, og det er heller ikke nevnt i Oskar Mendelsohns uhyre detaljerte og grundige historie av jødeforfølgelsene under annen verdenskrig. Det er høyst påfallende at Quisling selv aldri har påstått dette. Under alle de krumspring han foretok under rettssaken hvor han til og med påstod at han i sitt liv hadde hjulpet flere jøder enn noen annen i Norge, har han ikke påberopt seg denne, dog menneskevennlige, ordren. Og Dahl selv? Her finnes det ingen henvisning til noen dokumenter eller lignende. Man sitter igjen med spørsmålet: Hvor har han dette humane trekk fra?

Dahl påstår videre at Quisling ikke hadde noen som helst kjennskap til arrestasjonene av de jødiske kvinner og barn og de gamle, tidligere frigitte, natten til den 26. november 1942 og til den påfølgende deportasjon. Han følte seg angivelig «tatt – ikke bare på sengen, men direkte ved nesen.» Femhundreogtretti av ministerpresidentens statsborgere ble overlatt okkupasjonsmakten til deportasjon, og Dahl synes det er sannsynlig at «statssjefen» reagerte mot denne selvtekt. Man forbauses over arten av denne reaksjonen: Ti dager etter deportasjonen holdt Quisling en tale i Trondheim.

Jeg husker denne talen særdeles godt. Vi satt på vår brakke på Bredtvedt og hørte en av våre medfanger lese referatet av Quislings tale i «Fritt Folk» som han på en eller annen måte hadde fått tak i. Vi skjønnte at med den innstilling som Quisling her gav uttrykk for, var det absolutt ikke noe håp for at vi som var kommet for sent fra Falstad til å bli deportert med «Donau», ikke skulle få den samme skjebne som de som allerede var sendt til ukjent bestemmelsessted. Talens hatske tone og innhold hadde gjort et uutslettelig inntrykk på meg, og jeg glemte den aldri. Netsen tre år senere var jeg for første gang i mitt liv med i en rettssak – jeg var blitt innkalt av politiet fra Rønvik sykehus i Bodø. Da jeg stod i vitneboksen var jeg både usikker, redd og meget

nervøs. At jeg snakket dårlig norsk gjorde ikke situasjonen bedre. Likevel samlet jeg alt det jeg hadde av mot og gjorde domstolen oppmerksom på at Quisling ikke hadde vært uvitende om arrestasjonen og deportasjonen som han hadde påstått under forhøret (Straffesak mot Quisling s. 126). Tvertom. Han forsvarte deportasjonene i sin tale i Trondheim, og gjorde ikke noe som helst for å hindre den neste deportasjon i februar 1943.

Dahl skriver riktignok at Quisling mente å måtte forsvare seg mot de innvendinger som var blitt reist innenfor partiet. Han fortalte da at regjeringen hadde «sikret seg mot jødene», og han lot folk forstå at det hele hadde skjedd i samforstand mellom norske og tyske myndigheter, ja kanskje på hans regjerings initiativ. Dette er sannelig et merkelig

AVSKRIFT AV TELEGRAM .

Oslo 13/8 1945, mottatt i Bodø 13/8 1945, kl. 19,36.
 (Bo 90/13, Oslo 011319 - 29 - 73/8 45 1532.)

Politimesteren
 Bodø.

Dr. Eitinger må senest møte torsdag 23. ds kl. 10,- formiddag i Logens Store sal, Oslo. Stopp. Det er meget viktig at dette overholdes strengt = Annæus Schjædt.

Retts avskrift attesteres:

Bodø Politikammer 14/8 - 1945.

Arne Hakstad
 politiløst.

Ed. Dr. Eitinger skal være vitne i saken mot Quisling.

Bodø Politikammer 14/8 - 1945.

Arne Hakstad
 politiløst.

med på at noen tusen joder er omkommet i arbeidsleirene. Med en slik innstilling må en meddelelse som den Dahl her kolporterer fortone seg som et funn. «Eitinger har overdrevet alltid, seks millioner er ikke nok, 11–12 millioner har han påstått. Altså er alt sammen bare løgn», kan lett bli deres reaksjon. Litt mer påpasselighet hadde derfor kanskje vært på sin plass.

Enda et moment må nevnes. I boken, men særlig på pressekonferansen, hadde Dahl gjort et stort nummer av den undersøkelsen Quisling ble underkastet under rettssaken på Rikshospitalet. «Tre professorer og tre leger tok fatt på undersøkelsene. Legene arbeidet med Quisling lørdag, søndag og mandag. Resultatene ble fortløpene analysert.» Og videre (s. 617): «Bak Monrad-Krohns betegnelse «fullstendig nevrologisk undersøkelse» sto for eksempel følgende prosess: ved hjelp av en kanyle ble luft blåst inn i pasientens ryggmargskanal, der den etter hvert steg opp i hjernens hulrom. Med passende luft i hjernen ble det så foretatt røntgenfotografering – det hele uten bedøvelse. En slik undersøkelse medførte hodepine og tre dagers sengeleie vanligvis. Den angiografiske undersøkelse var om mulig enda mer smertefull. Kontrastvæske – på denne tiden jod – ble injisert i hovedpulsåren på halsen, før man gikk til røntgen av pannehjernens. Prosessen var uhyre smertebringende, og dertil ytterst risikabel. Påkjenningen ble så sterk for Quisling at Monrad-Krohn avsto fra å ta for seg venstre pannehalvdel, da han hadde fått resultater fra den høyre side som ikke tydet på at den andre siden av forhjernens huset noen sannsynlig svulst. Forøvrig ble det tatt ryggmargsprøver – heller ikke det uten betydelig påkjennning – og elektroencefalogram.»

Dahl vet sikkert ikke at 199 av de 227 norske eksfanger som Legekommissjonen av 1957 hadde undersøkt hadde erklært seg villig til å gjennomgå nettopp denne undersøkelsen – det hele uten bedøvelse. De var interessert i at årsaken til deres egne og deres medfangers lidelse skulle klarlegges. Heldigvis ble de ikke ødelagt av undersøkelsen slik som Dahl skriver om Quisling – «han ble totalt slått ut, alvorlig svekket for resten av rettssaken, kanskje for livet.» Mindre kan det ikke gjøres. Dahl synes heller ikke å vite at ryggmargsprøven er en del av luftencefalografien, at jod blir brukt som kontrastvæske den dag idag og at angiografien var en velinnarbeidet metode. Han behøver ikke å vite det, men når han skriver om det . . .

Dahls bok om Quisling må betegnes som meget omfangsrik og detaljert. På de områder som jeg kan kontrollere er han imidlertid langt fra nøyaktig nok. I en tid hvor «omskrivningen av historien» stadig øker, er det viktigere enn noensinne at de historikere som ikke ønsker å gi ny næring til det revisjonistiske historiesyn er særdeles påpasselige med det de skriver.

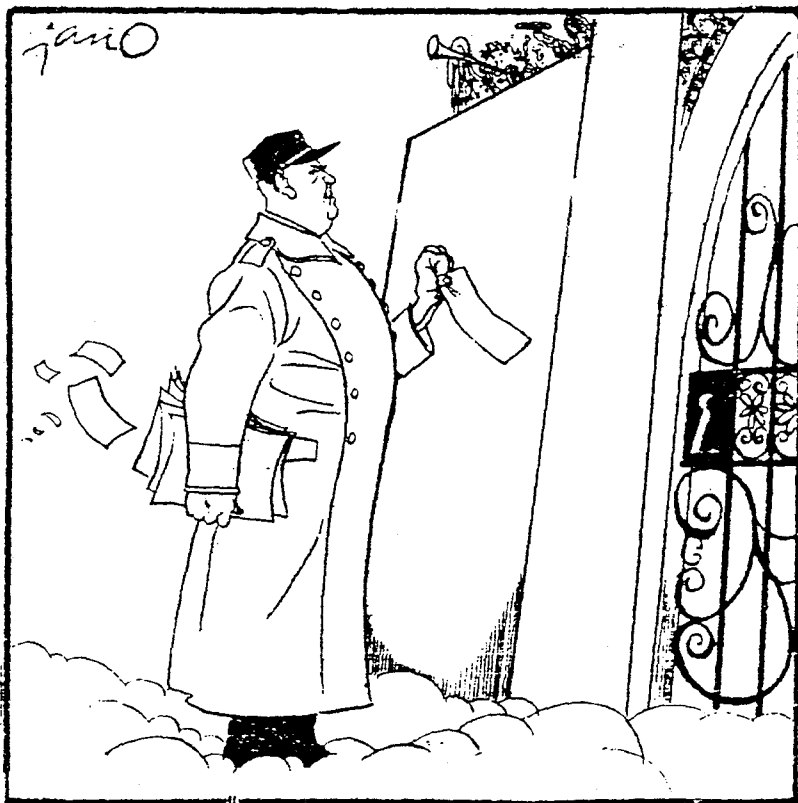
Fremstillingen er først og fremst preget av noe man kanskje kan kalle «tilgivende forståelse», uten at jeg kan finne historisk dekning for dette. Jeg tviler på om noen av oss alle som er blitt forfulgt og mishandlet pga Quislings forræderi vil være i stand til å gjøre det.

Fra konsentrasjonsleiren Bergen-Belsen.

forsvar. Man må spørre seg: Når løy Quisling? I retten – eller i Trondheim?

Løy han bevisst også da han kom tilbake fra sin store reise i mai 1942, en reise som hadde ført ham langs hele Østfronten i Sovjet? Han kunne da fortelle pressen at jødene ikke ble behandlet brutalt i de erobrede områder. Og Dahl kan da fortelle: (s. 302) «At han (Quisling) personlig mente at jødene fra Norge ville få det rimelig godt under de nye forhold, må man derfor kunne slutte av hans uttalelse fra

På spissen

Søknad om omplassering

... og som om ikke disse nye papirene var nok: Her er også en personlig attest fra Hans Fredrik Dahl!
Fra Adresseavisen.

pressekonferansen den gang». Man imponeres over hvor flink Dahl er til alltid å slutte seg til de beste meninger og motiver hos Quisling og er nesten fristet til å spørre: hvem er den mest naive – Quisling eller historikeren?

Det som er helt på det rene er at det ikke foreligger noen som helst forespørsel fra Quisling om jødenes skjebne etter deportasjonen. Det ble ikke gjort noe forsøk på å kontakte noen av de deporterte direkte, ingen forsøkte å se «hvor rimelig godt» jødene hadde fått det etter at de var blitt sendt ut av Norge. Når Dahl forteller om jødenes skjebne i andre land nevner han først og fremst Frankrike, Nederland og Belgia hvorfra det gikk transportertil dødsleirene i Polen. At flere andre land har nektet å utlevere sine medborgere, selv om de var jøder, forklarte han med at forholdet til den tyske okkupasjonsmakten var svært ulik i disse land sett i forhold til Norge. Alt dette tilslører imidlertid bare det faktum at Quisling og hans regjering ikke hadde rørt en finger for å beskytte den jødiske befolkning i Norge, og Dahls fremstilling av jødenes skjebne bekrefter bare det inntrykket man får hele tiden: en forsonings slør skal legges over alt som Quisling har foretatt seg.

Jeg kan ikke la være å nevne noen ord om den fremstilling som Dahl gir av min rolle i rettsaken. Det heter i boken hans: «Eitinger hadde denne sommeren fortalt pressen detaljer om det forferdelige som var skjedd med de 11 til 12 millioner som man dengang antok var brakt av dage. Han hadde også uttalt at han regnet Quisling for ansvarlig for at det gikk jødene fra Norge spesielt ille. I retten holdt han seg til den konkrete beskrivelsen.» Hva nå Dahl har ment med det siste? Det kan forresten være temmelig likegyldig. Faktum er imidlertid at jeg har gitt ett eneste intervju til «Politiken» den 23. mai 1945.

Dette refererer Dahl ikke til, men han refererer indirekte referater fra «Dagbladet» og «Nordlys». I «Politiken» nevnte jeg at anslagsvis 11 til 12 millioner *menesker* (uthevet av L. E.) var omkommet i tyske konsentrasjonsleire under krigen. Dette omgjør Dahl ganske enkelt til at 11 til 12 millioner *jøder* (uthevet av L. E.) ble drept under krigen.

Dette kan selvfølgelig fortone seg som helt ubetydelig og uinteressant pirk, og i en normal verden ville det vel også være det. Dessverre er vår verden ikke helt normal. Såkalte revisjonister og deres nynazistiske drabanter vil ha det til at hverken konsentrasjonsleirene, gasskamrene eller masseutryddelsene har eksistert. Disse såkalte historikere kan gå